

Historie PA0AA / PI4AA

Deel 1

PA0AA in de beginjaren

De roepletters PA0AA werden voor het eerst gebruikt in 1929 tijdens de Derde Nederlandsche Radio-Salon in Den Haag. Deze Radio-Salon werd georganiseerd door de NIVR (de Nederlandsche Vereeniging voor Internationaal Radio-amateurisme) in samenwerking met de directie van Radio-Expres.

De NVIR pakte groots uit, waarbij de particuliere zendmachtigingen die op korte termijn beschikbaar zouden komen, centraal stonden. Er was een overzicht van radiomateriaal voor de korte golf dat in de handel verkrijgbaar was en een expositie van historisch radiomateriaal. Ook was er een compleet ingericht amateurstation, gebouwd onder leiding van de Experimentele Afdeling van de NVIR-afdeling Den Haag. Het station werkte met de roepletters PA0AA, die door de PTT voor deze gelegenheid waren toegewezen (*). Een zeer gedetailleerde technische beschrijving van deze

apparatuur is te vinden in het blad Radio Nieuws van 1 september 1929.

Opgepast: nog een zender aanwezig

In de Radio-Expres nr. 27 van 1929 werd door het NVIR-Traffic Department is al enigszins aangegeven waarom PA0AA in de 40m-band met telefonie werkte. Er was nog een bijzondere factor, waarom men niet op 80m wilde werken. Een van de zenders in het Kurhaus, namelijk de zender waarmee het publiek zelf draadloze gesprekken mocht voeren, werkte ook op de 80m-band (roepletters PA0AB, in de roepletterlijst staan deze roepletters gereserveerd voor de NVIR). Om alle storingsonaangenaamheden te vermijden, moest de golflengte van PA0AA daarom aanzienlijk met die van PA0AB verschillen.

Het station PA0AA had twee ontvangers waarop voortdurend werd geluisterd, twee andere amateurs bedienden de zender van PA0AA.

AMATEURZENDER PA0AA.

De opstelling zoals te zien was op de voorpagina van Radio-Nieuws - 1 september 1929.

Modulator en voedingen van PA0AA waren in een indrukwekkend rek ondergebracht.

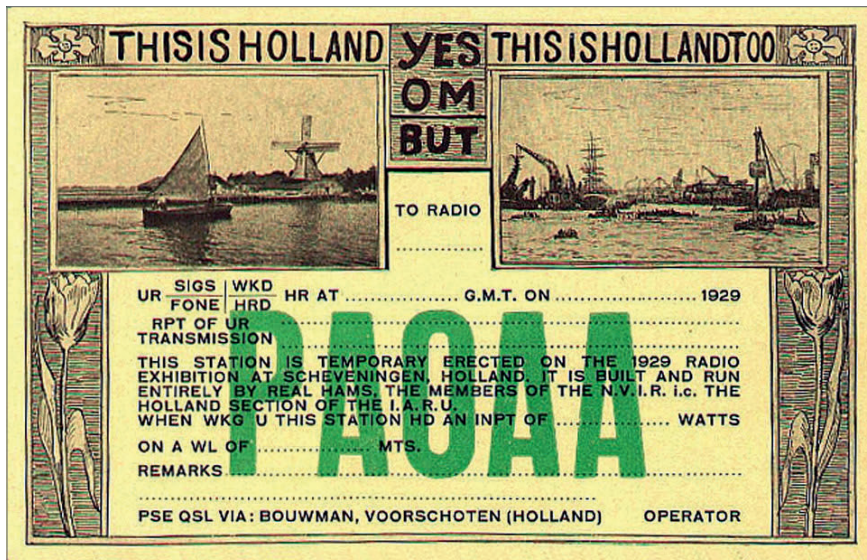
De ploeg enthousiaste amateurs die ten huize van luitenant Wirix het station PA0AA in elkaar zetten. Van een paar hebben we de namen kunnen achterhalen. De man met de soldeerbout achteraan is J.Ph. Tulleners PA0PT. Naast hem N. Fonderie PA0NF. Rechtsachter F. Brouwer PA0BZ, geheel links M. Lindeman PA0MAR. Middenvoor R.P. Wirix PA0RW. Rechtsvoor, met bril, H. Pomes PA0YY. De vermelde roepletters kregen de amateurs pas nadat zij zendexamen hadden gedaan.

Het object in het midden is de afvlakcondensator voor de anodespanning (3000 volt) van de zender PA0AA. Deze condensator is opgebouwd uit een aantal aluminium borden, opgestapeld op ebonieten plaatjes en toen gevuld met in water opgeloste borax. Het geheel vormt een elektrolytische condensator voor hoge spanning, een voor die tijd zeer moderne en gedurfde constructie.

Na de tentoonstelling moesten alle spullen weer weg.

Later in de jaren dertig kwamen ook kristalgestuurde zenders voor de vijfmeterband in opkomst. De opzet is gelijk aan die voor de kortegolffbanden: een kristaltrap, gevolgd door een reeks frequentievermenigvuldigers naar 56 MHz. Het was bepaald geen simpele zaak om op 56 MHz een eindtrap te maken die geen last had van zelfgenere-

De QSL-kaart van het verenigingsstation in de jaren dertig.

Zender PA0AA die bij de eerste in Nederland georganiseerde vossenjacht werd gebruikt. De zender stond in de duinen bij de watertoren van Katwijk. De radioamateur op de foto is F. Brouwer PA0BZ.

Scan te QR-code om te luisteren naar de uitzending van PA14AA van 5 september 2015.

reren en een behoorlijk vermogen kon afgeven. Dat was goed gelukt bij de NVIR-verenigingszender PA0AA, opgesteld in het woonhuis van voorzitter P.C. Vis PA0MQ in Heemstede. De PTT had toestemming verleend om PA0AA op 5m met 250 W input te gebruiken. Dankzij een kristal op 20m zijn daarmee maar twee verdubbelaars nodig om op 5m uit te komen.

De eerste twee vossenjachten waren op zondag 20 juli 1930 en werden georganiseerd door de afdelingen Den Haag en Eindhoven van de NVIR. De vos van de afdeling Den Haag

gebruikte de roepletters PA0AA (nog zonder X ervoor). Ze was opgesteld in de duinen achter de watertoren van Katwijk. De zender was een Hartley-oscillator met een RE504-lamp. De anodespanning kwam van een droge batterij van 200 V, de input was ongeveer 4 W. De antenne was een Marconi-antenne met een lengte van 3/4 golflengte lang (dus ongeveer 3/4 x 80 = 60 m), gevoed aan het einde. Ze was opgehangen tussen twee mastjes van twee meter hoog. De tegencapaciteit was een stuk installatiedraad met een lengte van een kwart golflengte (= 20 meter), los over de grond

uitgelegd. De zender met toebehoren was in een koffer ingebouwd, bij het openmaken van de koffer was alles meteen bedrijfsklaar. Op de foto zie je de hele zendinstallatie. In het deksel van de koffer is een QSL-kaart van J. Ph. Tulleners PA0PT te zien.

Referenties deel 1 en 2:

- Vijftig jaar VERON, 100 jaar Radio door PA0SE en PA0JNH
- Archief van de werkgroep VERON Historisch Archief
- Electron januari 2024 - Einde van Radio PA14AA

Werkgroep VERON Historisch Archief:

- Eddy R.L. Krijger PA0RSM
- Frank van Hamersveld PA3DTH
- Gerard Nieboer PA0EBG
- Herm Willems
- Remy F.G. Denker PA0AGF (voorzitter@veron.nl)

Veel van de uitzendingen zijn terug te luisteren. Scan de QR-code hierboven. **PA14AA uitzendingen.** ■

DE NIEUWSTE RADIOBOEKEN.

TELEVISIE VOOR DEN AMATEUR
door J. CORVER en G. J. ESCHAUZIER
Prijs, in driekleurendrukomslag . . . f 1.25

HET ZENDEND AMATEURISME IN NEDERLAND
door W. KEEMAN
Prijs . . . f 1.50

Uitgaven van N. Veenstra te 's-Gravenhage

Beide boeken zijn verkrijgbaar op den Derden Ned. Radio-Salon, alsmede bij den Boekhandel en tegen inzending van het bedrag, plus f 0.15 voor porto, bij den Uitgever

Historie PA0AA/PI4AA

Deel 2

Na de oorlog

Na de Tweede Wereldoorlog komt op 1 januari 1947 de verenigingszender PA0AA voor het eerst weer in de lucht. De NVIR is opgegaan in de net opgerichte radioamateurvereniging VERON (Vereniging voor Experimenteel Radio Onderzoek in Nederland). De algemeen voorzitter van de VERON L.J. van der Toolen PA0NP houdt zijn nieuwjaars-toespraak via PA0AA. Hij maakt gebruik van de zender van algemeen secretaris van de VERON Ph. J Huis PA0AD. De zender is opgesteld in zijn woonhuis in Oud-Loosdrecht. Later verhuist PA0AD (en met hem dus PA0AA) naar Hilversum. PA0AA verzorgt ook morsecursussen, met P. de Vlaam PA0VP aan de seinsleutel.

Op 16 juli 1949 heeft het VERON-hoofdbestuur de zender PA0AA overgenomen. Deze zender is door de Technische Commissie van de VERON ontworpen en gebouwd. De Eindhovense amateurs W. Prangma PA0WP, A. van Heulen PA0VH en F. H. H. Th. Buenen (allen werkzaam bij Philips) verrichtten bij de bouw van de zender het overgrote deel van het werk belangeloos in hun vrije tijd. Het is een zender voor telegrafie en telefonie in de 80m-band en zal hoofdzakelijk gebruikt worden op de al bekende PA0AA-frequentie van 3625 kHz.

De zender wordt voorlopig opgesteld in het woonhuis van de algemeen se-

cretaris W.F. Kropf PA0LE. Als hij voor de eerste keer in de microfoon fluit, slaat prompt een 10A-zekering door.

De vertegenwoordiger van de Radio Controle Dienst (RCD), de heer van Schendel, feliciteert namens zijn chef, de heer Emmerik, de VERON met deze nieuwe zender. Hij hoopt dat PA0AA snel in het hoofdkwartier van de VERON staat en zo de discipline op de 80m-band zal verbeteren.

De heer Van Schendel neemt de zender officieel in gebruik door te proberen een QSO te maken met PA1RCD. Helaas zijn de omstandigheden zo ongunstig dat er geen verbinding tot stand komt. De antenne is in de zaal opgehangen en daardoor veel te kort. Bovendien is het gebouw van gewapend beton dat werkelijk prachtig afschermt. Ook de Amsterdamse radioamateurs zijn niet te vangen maar dat is wel te verklaren door het tijdstip van zenden. Het is namelijk ongeveer 18:00 uur, etenstijd dus.

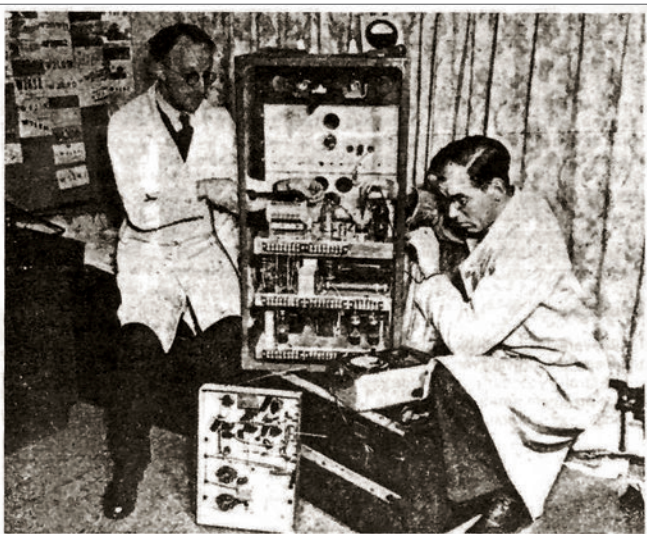
In *Electron* van november 1949 lezen we: 'De verenigingszender PA0AA is nu bedrijfsklaar. Dankzij de welwillende toestemming van het bestuur van de Amsterdamse Beurs konden wij een 40-meterstraler vastknopen aan de top van de ongeveer 30 meter hoge schoorsteen van de Beurs. De Amsterdammers zijn wel gewend aan hoge en steile daken, maar om in zo'n 'mast' te

klimmen was wel wat te veel gevraagd. De Chef van de Technische Dienst van de Beurs klom er toen zelf maar in.

Enkele minder grote problemen, zoals wandelen in een dakgoot met ongeveer 4 cm water erin (schoenen en sokken uit), werden eveneens vlot opgelost. Wij vertrouwen erop dat PA0AA met deze antenne in heel Nederland goed hoorbaar zal zijn. Het materiaal voor deze antenne is gratis door de firma Valkenberg ter beschikking gesteld. Helaas is er nog geen eigen ontvanger, voorlopig hebben wij een R107 te leen gekregen.'

Op 25 juli 1950 is het CB van Amsterdam naar Den Haag verplaatst. Er zijn twijfels of PA0AA ooit vanuit het CB te Amsterdam heeft gewerkt. De grote PA0AA-zender wordt onder handen genomen door H.H. Mulder PA0NE uit Eindhoven en onder andere voorzien van een verhuistransformator 127/220 V. De zender wordt in Den Haag opgesteld onder leiding van C.D. de Leeuw PA0BL. De zender geniet gastvrijheid op het adres Sweelinckplein 40 bij J.H. Ketting PA0JHK. De officiële ingebruikneming daar is met de jaarwisseling van 1950-51, waarbij algemeen voorzitter Roorda via PA0AA een toespraak houdt.

Tijdens de watersnoodramp in 1953 is PA0AA ook actief geweest. Helaas kon de verenigingszender niet in de lucht

De heren Prangma en Buenen (links) aan het werk.
De heer Van Heulen, de derde man, verblijft enkele weken in Indonesië.

PA0AA voor het eerst in de ether

De heer van Schendel PA1JF (*) schakelt de netspanning in! De heren Kiela PA0QV (links) en Verstelle P00RV en Hagendoorn namens de N.V. Philips directie kijken welwillend toe.
(*) In het oorspronkelijke onderschrift stond per abuis PA0JF.

blijven. Er is geen toestemming om buiten de bepalingen van de zendmachtiging te werken.

De zender (dus PA0AA) gaat van de ene naar de andere amateur in Amsterdam, Den Haag, Velsen, Rotterdam, Ede en weer Velsen. In Rotterdam krijgt PA0AA een tijdelijk zendverbod door de RCD, omdat er klachten zijn over storingen. In 1960 komt er voorlopig een einde aan alle uitzendingen van PA0AA, want de zender gaat kapot.

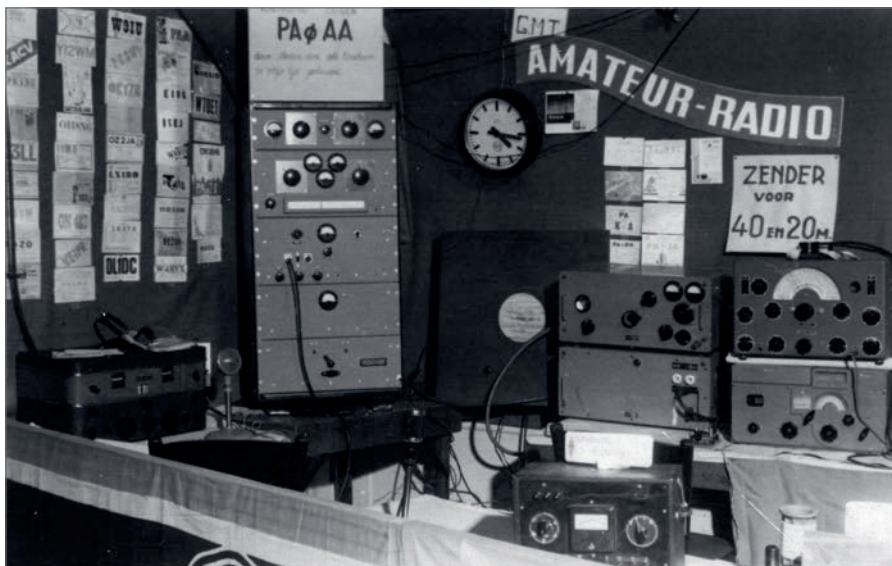
In 1962 mag de VERON PA0AA opstellen in de toren van de Sikkens Lakfabrieken N.V. in Sassenheim. Piet van Weerlee PA0YZ wordt de first operator. PA0AA krijgt een zender met bijbehorende ontvangers in bruikleen van het Departement van Defensie.

Op 8 maart 1968 wordt de Sikkens-fabriek getroffen door een zware brand, waarbij 1200 ton verf in vlammen opgaat. De schade aan de apparatuur van PA0AA valt echter mee maar de antennes zijn verdwenen. De uitzendingen kunnen tijdens het herstel van de fabriek snel worden hervat vanuit een provisorische en onverwarmde ruimte.

In november 1970 ontvangt PA0AA uit het Wetenschappelijk Radiofonds Veder het vorstelijke bedrag van f 2.500,- voor het opnieuw inrichten van het station. Bij het herstel van de schade door de brand wordt een speciale ruimte voor PA0AA gemaakt!

PA0AA wordt PI4AA

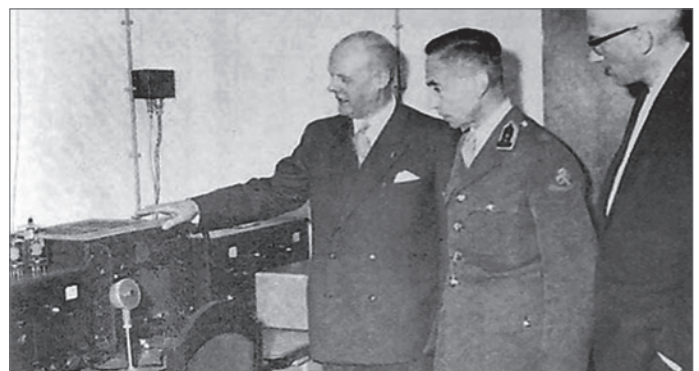
Met ingang van 21 juni 1985 moeten de roepletters PA0AA om administratieve redenen gewijzigd worden.

De nieuwe zender wordt in 1954 voor het publiek geïntroduceerd op een tentoonstelling

De zender was jarenlang gehuisvest in de toren van Sikkens

VERON-voorzitter L.J. van der Toolen, PA0NP, geeft uitleg bij de twee Franse ontvangers van het station PA0AA. In het midden de generaal-majoor J.W.E. Mulder, inspecteur van de Verbindingsdienst van de Koninklijke Landmacht en rechts ir. A. van Driel, directeur van de N.V. Sikkens Lakfabrieken.

PI4AA

Vereniging voor Experimenteel Radio Onderzoek in Nederland
Dutch section of the IARU

TO

HEADQUARTERS

This confirms our radio contact on

VERON - PO BOX 1166 - 6801 BD ARNHEM - HOLLAND

Het laatste ontwerp van de QSL-kaart zoals die door het clubstation PI4AA werd verstuurd

Tijdens de Verenigingsraad van 22 april 2023 is besloten om de reguliere nieuwsuitzendingen van PI4AA formeel te beëindigen. Er waren al geen uitzendingen meer sinds 1 januari 2022, omdat de oude kartrekkers geen nieuwe crew voor de opvolging konden vinden. Dat is dus het einde van een tijdperk.

Als motivering werd onder andere gezegd: "Voor de nieuwsgaring is PI4AA allang ingehaald door websites zoals die van de VERON, inclusief de prima nieuwsbrieven."

Eigenlijk best jammer.

Zo moeten we de wekelijkse belangrijke info zelf opzoeken en lezen op een scherm in plaats van dat het door PI4AA door je luidspreker wordt gebracht. Je kan je afvragen hoe en waarom het zover gekomen is?

(* De uitgegeven roepletters waren een voorbode op het beleid van de overheid. Het voornemen was om de PA0-prefix pas vrij te geven nadat de zendexamens voor radioamateurs had plaatsgevonden. Op 19 augustus 1929 vond het eerste examen plaats. De roepletters PA0AB (PTT-organisatie) werden voor deze expositie vrijgegeven.

Referenties:

- Vijftig jaar VERON, 100 jaar Radio door PA0SE en PA0JNH
- Archief van de werkgroep VERON Historisch Archief
- *Electron* januari 2024 - Einde van Radio PI4AA

Werkgroep VERON Historisch Archief:

- Eddy R.L. Krijger PA0RSM
- Frank van Hamersveld PA3DTX
- Gerard Nieboer PA0EBG
- Herm Willems
- Remy F.G. Denker PA0AGF (voorzitter@veron.nl)

Veel van de uitzendingen van PI4AA zijn via deze QR-code terug te luisteren. ■

Om zo dicht mogelijk bij de originele roepletters te blijven, is gekozen voor de roepletters PI4AA. In 1986 neemt Piet van Weerlee PA0YZ afscheid als operator. Hij wordt opgevolgd door Cees Gozeling PA0DER.

Op 12 december 1997 vindt de laatste uitzending vanuit Sassenheim plaats. Vanaf 19 december 1997 komen elke week de signalen van PI4AA vanuit de nieuwe locatie in Leusden. De aankondiging van het programma wordt 'Radio AA'.

In mei 2006 moet de locatie van PI4AA in Leusden worden verlaten vanwege

nieuwbouw op die plaats. De laatste uitzending vanuit Leusden is daarom op 27 maart 2006.

Vanaf 16 november 2006 brengt een groep van de afdeling Eindhoven onder leiding van Jorg Lavrijssen PA8JRG de roepletters PI4AA weer in de lucht, maar nu één keer per maand. Later wordt Ad Spaninks PE1FTV de crewchief. De laatste uitzending daar is op 12 december 2013.

PI4AA gaat vervolgens naar Hilversum met als first operator Dennis Bosheck PE1NOB. Op vrijdag 2 mei 2014 is de eerste uitzending vanuit Hilversum.